

หลักสูตรอาชีพการปลูกผักสวนครัว

จำนวน 3 ชั่วโมง

หลักสูตรเกษตรกรรม

ความเป็นมา

การปลูกผักสวนครัว เป็นอาชีพเกษตรกรรม ที่ทำได้ง่าย สำหรับบริโภคและจำหน่าย ในครัวเรือน และพื้นที่ว่างในบริเวณบ้าน หลากหลายชนิดไม่จำเป็นต้องหาซื้อจากท้องตลาดแต่สามารถปลูกเองที่บ้านได้ โดยกรรมวิธีการปลูกที่ไม่ยุ่งยาก เรียกว่าผักสวนครัวปลูกง่ายโตเร็วได้ ผลผลิตไว้กินในครัวเรือนได้เป็นอย่างดี ลดภาระค่าใช้จ่ายได้อย่างต่อเนื่องแต่ไม่เหมาะจะปลูกค้าขายเพราะใช้บริเวณมาก ซึ่งการปลูกผักสวนครัวนั้น เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณ ความพอเพียง เน้นปลูกเพื่อกินเอง เหลือกก็จำหน่าย สร้างรายได้ต่อไป

หลักการของหลักสูตร

๑. เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อสร้างเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณ ความพอเพียง

๒. เป็นหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้จริง

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการประกอบอาชีพสร้างรายได้ ในการปลูกผักสวนครัวไว้กินได้เอง เป็นอาชีพเสริมและทำง่าย ใช้พื้นที่ไม่มาก และสามารถปลูกในครัวเรือนได้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนทั่วไปกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

๑. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ

๑. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการปลูกผักสวนครัว ลดรายจ่ายในครัวเรือน

ระยะเวลาเรียน รวม 3 ชั่วโมง แบ่งเป็น

ภาคทฤษฎี จำนวน 2 ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ จำนวน 1 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

๑. การเลือกพื้นที่ ๓๐ นาที

พื้นที่ที่สามารถปลูกผักได้ดีควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำขุด บ่อน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ คลอง อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทานหรือแนวส่งน้ำชลประทาน เนื่องจากพืชผักส่วนใหญ่มีความต้องการน้ำสูง โดยเฉพาะหน้าแล้งที่อากาศ แห้ง และอัตราการระเหยน้ำสูงกว่าฤดูอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องมีน้ำเพียงพอเพื่อให้ผักสามารถเติบโตจนถึงฤดูการเก็บเกี่ยวได้

๒. การเตรียมแปลง ๓๐ ชั่วโมง

- แปลงปลูกผักมักเตรียมด้วยการยกแปลงสูงประมาณ ๒๐ – ๓๐ เซนติเมตร หรือขุดร่องลึก เนื่องจากพืชผักส่วนมากมีระบบรากที่ต้องการchonไซในดินที่ร่วนซุย หน้าดินลึก
- ทำการไถพรวนแปลงทิ้งไว้ประมาณ ๑ อาทิตย์ เพื่อตากแดด และฆ่าเชื้อโรค
- หว่านปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมี พร้อมไถกลบแปลง
- อัตราการใส่ปุ๋ยในแปลงควรให้มีปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกมากกว่าปุ๋ยเคมี เช่น ๑๐ : ๑ เนื่องจากการใส่ปุ๋ยเคมีมากจะทำให้ดินเป็นกรด หน้าดินแน่น

๓. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ๓๐ นาที

- เมล็ดพันธุ์ผักที่ใช้ควรมีลักษณะเป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ อายุเมล็ดพันธุ์ไม่ถึง ๑ ปี
- เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ตรงตามชนิดพืชที่ปลูก และไม่มีเมล็ดพันธุ์อื่นปลอมปน
- ทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ รวมถึงคัดแยกเมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ออกด้วยวิธีนำไปแช่น้ำ และนำเมล็ดที่ลอยน้ำออก
- เมล็ดพันธุ์ส่วนมาก ก่อนปลูกจะทำการแช่น้ำเสียก่อน ซึ่งระยะเวลาในการแช่จะแตกต่างกันในแต่ละชนิดผัก หากเมล็ดพันธุ์ที่มีเปลือกหนา แข็ง อาจใช้เวลาแช่นาน ๒-๓ วัน เมล็ดพันธุ์ผักส่วนมากเป็นเมล็ดที่มีเปลือกค่อนข้างบาง ไม่หนา แข็ง ส่วนใหญ่ใช้เวลาแช่ประมาณ ๑๒ ชั่วโมง – ๑ วัน เท่านั้น

๔. การปลูก ๓๐ นาที

สามารถปลูกได้หลายวิธีตามความเหมาะสมของแต่ละชนิดพืช ได้แก่การหว่านเมล็ด เป็นวิธีที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว และนิยมที่สุด ซึ่งจะหว่านเมล็ดหลังการแช่น้ำแล้วหรือหว่านเมล็ดแห้งได้ทันที ผักที่นิยมการหว่านเมล็ดมักเป็นพืชที่มีลำต้นขนาดเล็ก ขนาดทรงพุ่มน้อย ได้แก่ ผักชี ผักบุ้ง เป็นต้น ทั้งนี้ การหว่านเมล็ดอาจเป็นวิธีการเตรียมกล้าผักก่อนย้ายปลูกในแปลงที่เตรียมไว้การปลูกด้วยต้นกล้า เป็นวิธีการปลูกด้วยต้นกล้าผักที่เตรียมได้จากแปลงเพาะกล้าด้วยวิธีการหว่าน วิธีนี้เป็นวิธีที่ใ้มากที่สุดสำหรับการปลูกผัก โดยมักใช้กับพืชที่มีลำต้นใหญ่ ทรงพุ่มกว้าง เนื่องจากใช้วิธีการหว่านเมล็ดอาจไม่เหมาะสมเพราะไม่สามารถเว้นช่วงห่างของต้นให้เหมาะสมกับการเติบโตได้ การหว่านอาจทำให้ต้นเจริญเติบโตไม่ดี หรืออาจต้องถอนต้นทิ้งบางส่วนซึ่งทำให้สิ้นเปลืองเมล็ดพันธุ์เสียเปล่า ผักที่นิยมปลูกด้วยวิธีนี้ ได้แก่ กะหล่ำปลี ผักกาดขาว คะน้า มะเขือ พริก เป็นต้น การหยอดเมล็ด เป็นวิธีปลูกที่ใช้สำหรับพืชผักที่ต้องการระยะห่างระหว่างต้นมาก มักเป็นพืชที่เป็นเถาหรือเครือ ต้นกล้าออกไม่มีความแข็งแรง เถียว และตายง่ายหากแยกต้นกล้าปลูก เช่น ถั่วพักยาว แตงกวา ฟักทอง ฟัก มะระ เป็นต้นฝังในแปลงปลูก เป็นวิธีปลูกที่ใช้กับพืชผักบางชนิดที่มีการแยกหน่อ แยกเหง้าออกปลูกเพื่อขยายจำนวนต้นหรือกอ โดยฝังลงหลุมหรือแปลงปลูกได้ทันที เช่น ผักหอม กระเทียม ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย เป็นต้น

๕. การดูแลรักษา ๓๐ นาที

- ในระยะแรกของการปลูกช่วง ๑ อาทิตย์แรก ทั้งการปลูกด้วยการใช้เมล็ด การปลูกด้วยต้นกล้า และปลูกด้วยการแยกหัวหรือหน่อ จำเป็นต้องมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง เช้า-เย็น จนต้นกล้าตั้งตัวได้
- การให้น้ำจะยังให้วันละ ๒ ครั้ง ตลอดจนถึงระยะเก็บเกี่ยว แต่อาจให้น้ำในปริมาณที่น้อยลง

หรือผักบางชนิดที่อาจเว้นช่วงห่างการให้น้ำเมื่อถึงระยะก่อนเก็บเกี่ยว

– การใส่ปุ๋ยควรใส่ในระยะหลังปลูก ๑-๒ อาทิตย์ หรือระยะที่ต้นกล้าตั้งต้นได้แล้วจนถึงระยะก่อนการเก็บเกี่ยวประมาณ ๑ เดือน รวมถึงพืชบางชนิดที่สิ้นสุดการให้ปุ๋ยที่ระยะก่อนการติดดอก และผล

๖. การเก็บผลผลิต ๓๐ นาที

พืชผักมักมีระยะการเก็บเกี่ยวไม่เกิน ๑๒๐ วัน ส่วนมากจะใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ วัน ขึ้นกับชนิดของผัก โดยผักกินใบจะมีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวสั้นกว่าผักกินดอก และผล

การจัดกระบวนการเรียนรู้

- ๑ . ศึกษาจากเอกสารและภูมิปัญญา
- ๒ . ฟังวิทยากรบรรยายให้ความรู้
- ๓ . การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้
- ๔ . แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๕ . ทำใบความรู้และใบงาน
- ๖ . ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง
- ๗ . ฝึกปฏิบัติจริงและทดสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สื่อการเรียนรู้

- ๑ . สื่อเอกสาร
 - ๑.๑ เอกสารประกอบการเรียนรู้
 - ๑.๒ ใบงาน
 - ๑.๓ ใบความรู้
- ๒ . ภูมิปัญญา
- ๓ . สถานประกอบการ

การวัดและประเมินผล

๑. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
๒. การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ ได้ผลงานที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ และจบหลักสูตร

การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๒. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๓. มีผลงานที่มีคุณภาพจึงจะได้รับวุฒิบัตร

เอกสารหลักฐานการศึกษา

๑. หลักฐานการประเมินผล
๒. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร
๓. วุฒิบัตร ออกโดยสถานศึกษา

การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการประกอบอาชีพวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น โดยการเก็บสะสมชั่วโมงเรียนให้ครบตามโครงสร้างที่กำหนด

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๑. ๑. ช่องทางการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัว	๑.๑ บอกความสำคัญการเห็นช่องทางของการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้	๑.๑ พื้นที่การปลูกผักได้ดีควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำขุด บ่อน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ คลอง อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทานหรือแนวส่งน้ำชลประทาน	๑.๑ ผู้เรียน ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อของจริง สื่อบุคคลในชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้ในการประกอบอาชีพที่มีความเป็นไปได้ในชุมชน	-	-
	๑.๒ บอกความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพได้	๑.๒ ชนิดของพืชผักส่วนใหญ่มีความต้องการน้ำสูง โดยเฉพาะหน้าแล้งที่อากาศ แห้ง และอัตราการระเหยน้ำสูงกว่าฤดูอื่น ๆ จำเป็นต้องมีน้ำเพียงพอเพื่อให้ผักสามารถเติบโตจนถึงฤดูการเก็บเกี่ยวได้	๑.๒ ผู้เรียน วิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการปลูกผัก และสามารถเลือกประกอบอาชีพได้ในชุมชนจากข้อมูลต่างๆ	๐.๕	-
	๑.๓ บอกและหาพื้นที่ปลูกที่เหมาะสมได้	๑.๓ ชนิดของพันธุ์ผักสวนครัวรั้วกินได้ ที่สามารถปลูกในพื้นที่ชุมชน ที่เหมาะแก่การเพาะปลูก	๑.๓ ผู้เรียน ศึกษาดูงานในสถานที่กรณีศึกษา แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในอาชีพที่ตัดสินใจเลือกปลูกผักชนิดใด	-	-
	๑.๔ บอกทิศทางการประกอบอาชีพได้		๑.๔ ครู ผู้เรียน และผู้รู้ ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับทิศทางการประกอบอาชีพการผักสวนครัวรั้วกินได้ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง	๐.๕	-

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
๒. ทักษะการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัว	๒.๑ สามารถ เตรียมการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัวไว้กินได้	๒.๑ การเตรียมแปลงปลูกผัก ๒.๒ การเตรียมปลูกผัก และวัสดุอุปกรณ์ในการปลูกผัก ๒.๓ วิธีเตรียมแปลงปลูกผัก ๒.๔ วิธีปลูกผัก ๒.๕ วิธีการและขั้นตอนการปลูกผัก ของแต่ละพันธุ์ผัก ความเหมาะสม และระยะเวลา ในการปลูกผักชนิดต่าง ๆ	๒.๑ ทบทวนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการชนิดของพันธุ์ผักที่จะปลูก ๒.๒ อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๒.๓ จัดผู้เรียนไปศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้ชุมชน พร้อมจดบันทึก ๒.๔ จัดทำแผนการเรียนรู้ ๒.๕ ดำเนินการจัดการเรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพตามหลักสูตร และตามแผนการเรียนรู้ ๒.๖ ครูและผู้เรียนร่วมกันจัดกระบวนการเรียนรู้ ๒.๗ จดบันทึกผลการเรียนรู้ ๒.๘ ดำเนินการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรกำหนด ๒.๙ ผู้เรียนปฏิบัติจริง	- - - - - - -	๑
๓. การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัวไว้กินได้	สามารถบริหารจัดการในการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัวไว้กินได้ ๓.๑. สามารถวางแผนการจัดการปลูกผักสวนครัวไว้กินได้ ๓.๒ สามารถโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้	๓.๑ การคำนวณระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาพืชผักที่ปลูก ได้ ๓.๒ การประชาสัมพันธ์ และการจำหน่าย ๓.๓ การควบคุมมาตรฐานของผลผลิต ๓.๔ การเก็บผลผลิต	๓.๑ การบริหารจัดการการผลิต จัดให้ผู้เรียน ๓.๑.๑ สืบค้นและศึกษาพันธุ์ผักให้เหมาะสมกับระยะเวลาปลูก และการใช้ประโยชน์ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ๓.๒ การบริหารจัดการผลผลิต และการเก็บผลผลิต จากสถานการณ์จริง	๐.๕	- -

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	๓.๓ สามารถควบคุมคุณภาพผลิตผลที่ปลูกได้อย่างเหมาะสม		๓.๓ การวางแผนการดำเนินงาน ๓.๔.๑ ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการวางแผนการดำเนินงานในแบบตารางการปฏิบัติงาน (Gantt Chart) ๓.๔.๒ ฝึกปฏิบัติการทำแผนการประกอบอาชีพช่วงปูกระเบื้องตามแบบตารางการปฏิบัติงาน (Gantt Chart)		
๔. โครงการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้	๔.๑ บอก ความสำคัญของโครงการประกอบอาชีพ การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ๔.๒ บอกประโยชน์ของโครงการประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ๔.๓ บอกองค์ประกอบของโครงการอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ๔.๔ บอกการเขียนโครงการอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ๔.๕ บอกการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้	๔.๑ ความสำคัญของโครงการ ๔.๒ ประโยชน์ของโครงการ ๔.๓ องค์ประกอบของโครงการ ๔.๔ การเขียนโครงการ ๔.๕ การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการ ๔.๖ การพัฒนาโครงการและนำไปใช้ประโยชน์	๔.๑ จัดให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากใบความรู้ เรื่อง ความสำคัญของโครงการอาชีพ ประโยชน์ของโครงการอาชีพ องค์ประกอบของโครงการอาชีพ แล้วจัดกิจกรรมการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น เพื่อสร้างแนวคิดในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ๔.๒ จัดให้ผู้เรียนศึกษาสาระข้อมูลจากใบความรู้ เรื่อง ตัวอย่างการเขียนโครงการอาชีพที่ดี เหมาะสม และถูกต้อง พร้อมจัดการอภิปราย เพื่อสรุปแนวคิดเป็นแนวทางในการเขียนโครงการอาชีพที่ดี เหมาะสม และถูกต้อง ๔.๓ จัดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ การเขียนโครงการอาชีพ	๐.๕	

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
			๔.๔ กำหนดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการอาชีพ ๔.๕ จัดให้ผู้เรียนปรับปรุงโครงการอาชีพให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง ๔.๖ กำหนดให้ผู้เรียนเขียนโครงการอาชีพของตนเอง เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานอาชีพ และใช้ในการดำเนินการประกอบอาชีพต่อไป		